

**«XXI ғасырдың музейі: музейлердің дамуындағы
қазіргі заманғы тенденциялар
және перспективалар»**

**республикалық ғылыми-тәжірибелік
конференция материалдары**

**«Музей XXI века: современные тенденции
в развитии музеев и перспективы»**

**материалы республиканской
научно-практической конференции**

Қарағанды 2017

аударылғандардың күшімен салынғанын түсіндіру жеткілісіз. Мысалы, бір ғана Қарағанды облысында қуғын-сүргінге ұшырағандардың қол күшімен Самарқан, Жартас, Кеңгір сияқты ірі су қоймалары салынды. Сондағы жұмысшылардың құрал – саймандары: күрек, қайла, балға, сүймен, тәшке ғана болды.

4. Қарлаг бөлімшелерінде отырған белгілі тұлғалар туралы деректер жиналғаны дұрыс. Олардың ішінде Қазақстан экономикасына елеулі үлесін қосқан ғалымдардың есімдерін (Нобель сыйлығының номинанты А.Чижевский, радиациялық генетиканың негізін қалаушы ғалым Н.Тимофеев-Ресовский, екі мәрте Социалистік Еңбек Ері атанған Ленин және Сталин сыйлықтарының лауреаты В.Пустовойт, тұқым асылдандыру тәсілімен қазақтың «ақбас сиыры» тұқымын шығарушы ғылым докторы А.Ланина, т.б) ұлықтау шаралары ұйымдастырылса.

5. Қарлаг тұтқындары жерленген қорымдар қоршалып, естелік тақталар қойылса. Мысалы, Долинка кенті маңайындағы 4 қорымның тым болмаса біреуін шартты түрде белгілеп, шарбақ орнатса. 1930-1943 жылдары Қарлагта атылған 3026 адамның есімдері белгілі. Оларды есте тұту үшін әрбір әкімдік өз ауданынан атылған саяси тұтқындардың аты-жөндері жазылған стелалар орнатса дұрыс болар еді. Бұл қорымдар болашақта ұрпақтары тәу етіп барып, дұға оқып қайтатын киелі орынға айналар еді.

Біздің өткенді ұмытуға ешбір құқымыз жоқ. Қазіргі тірі жандардың адал борышы мен айқын міндеті – аға буын әкелеріміз тоталитарлық тәртіптің езгісінде болған сол бір жылдардың қыспағын дұрыс түсініп, зердесіне сіңіре білуі керек.

Кемелова Қ.Ш.

**Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-музейі,
этнография ғылыми-зерттеу бөлімінің аға ғылыми қызметкері.**

Кілем тоқу – қасиетті тоқыма өнері.

Қазақ халқының өмірімен, тұрмысымен бірге дамып келе жатқан қолөнердің бірі – кілем тоқу өнері. Жалпы кілем тоқу өнері тек қазақ жұртына ғана емес түркімен, кавказ, парсы, өзбек, қырғыз, т.б. шығыс елдеріне кеңінен тараған. Кілем өрнегінде әр ұлттың өз тарихы, дәстүрі, ой-қиялы айқындалатын ою-өрнектер түсіріліп тоқылады.

Кілемнің туу тарихы мен оны жасау технологиясына тоқталар болсақ, ол қазақтың ерте дәуірдегі өмір тұрмысынан тамыр тартады. Тарихи деректерге сүйенсек б.з.д. 1 мың жылдықтан бері Вавилонда, Ассирияда, Ахменидтік Иранда, Кавказда кілем өндірісі болғанын көрсетеді және Скифияда, Египетте, Византияда осы кілем өнімдері сатылған.[1,4-6б.б.] Жүннен алуан түрлі бұйымдар тоқылумен қатар, олардың пайдалану тәсілдері ерте кезеңдерден белгілі. Мысалы, Алтай

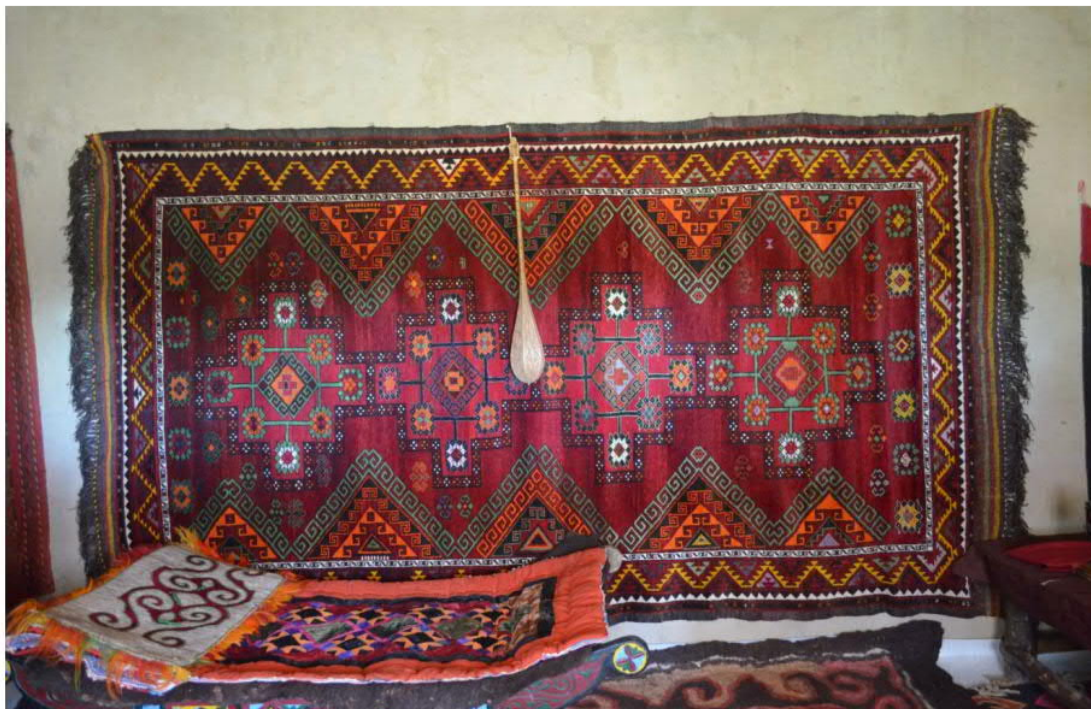
өңіріндегі археологиялық қазба жұмыстары кезінде табылған тоқыма бұйымдар соның бір айғағы. Белгілі ғалымдар М.П.Грязнов пен С.В.Киселев қазбадан табылған бұйымдардың сыртына салынған ою-өрнектер қазіргі алтайлықтар мен қазақтардың оюларына өте жақындығын атап өтеді.[2,214б.] Сондай-ақ, кілем - Ұлы Жібек жолы бойымен тасымалданған маңызды тауарлардың бірі болған.

Жалпы, кілемнің шығуы туралы ғалымдардың пікірі әр түрлі. Айталық, М.П. Грязнов кілемді Орта Азияның жұмысы деп есептеген болса,

С. И. Руденко кілемде бейнеленген кейіпкерлердің стилістік ерекшеліктеріне сүйене отырып, кілемді парсы немесе мидия кілемі ретінде анықтаған, себебі Иран мен Таяу Шығыстың байланыстары Орта Азия арқылы өтетін болған.[3,4-6б.б.]

Ал қазақтың кілем тоқымасының тарихын сөз етер болсақ, көп ғасырлық даму тарихы бар. Қазақ қолөнеріндегі бағалы тоқыма бұйымдарының бірі - кілем тоқу өнері. Қолдан тоқылған ең бағалы кілемдердің отаны ретінде 15-елдің бірі – Қазақстан болса, Қазақтың ғұлама ғалымы Әлкей Марғұлан да өз еңбектерінде қазақтың түкті кілемінің өзі бірнеше түрге бөлінгенін айтады. Мысалы: түкті, тақыр, барақ кілемдер түрлері Оңтүстік өңірлерде кеңінен тараған. Олай дейтініміз, біз жоспарлы түрде ұйымдастыратын бірнеше этнографиялық экспедициялар кезіндегі ғылыми жұмыстар нәтижесінде түкті кілемнің түрлері мен тоқу тәсілдері Оңтүстік өңірлерде осы кезге дейін сақталып келгендігі анықталды. Экспедиция барысында жергілікті қолөнер шеберлерінің айтуы бойынша XIX ғасырдың ортасына дейін Қазақстанның барлық жерлерінде тек қана кілем тоқу өнері емес, сондай-ақ, ел ішінде қолөнер шеберлері жүннен жасалатын бұйымдармен күн көріс қамымен қызыға айналысқан. Негізінен, қолдан тоқылған кілемге пайдаланған негізгі шикі зат түрі – жүн болғандықтан ертеден мал ұстаған ата-бабаларымыздың үй жабдығы ретінде тұтыну үшін кәсіп еткен. Түкті кілемнің сапасы мен құндылығын басқа да үй жиһаздарымен салыстыратын болсақ тұтынуға да, төсеуге де төзімді, берік, оңайлықпен тозбайды. Сондай-ақ шаң-тозаңнан оңай тазартып алуға болатын қалың әрі жұмсақ төсеніштің төзімділігі соншалық көп жылдарға жуық пайдалануға болады. Осындай әсем дүниенің кереметін, өнер зерттеуші Мұхамеджан Әлімбаев: «Кілемнің жеті қасиеті бар: тоқысаң-өнер, басы бүтін дүние, жисаң-байлық, берсең-тәуір сыйлық, төсесең-мамық, жамылсаң – көрпең, сатсаң - малың, ілсең- сән-салтанатың!», - деп суреттейді.[4,81б.] Шындығында, кілем тоқу қанша қажырлы еңбекті, ұшқыр ой-қиялды қажет етеді.

Оны осы кілемдердегі әдет-ғұрып, тіршілік, кәсіп, табиғат көріністерінің түрлі-түсті бояулармен астастыра бейнелеуінен байқауға болады.

Қазіргі уақытта Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-мұражайының қорында 405 тоқыма бұйым, бар оның ішінде 30 түкті және тақыр кілем болса, 375-ке жуық басқұр мен әртүрлі баулар және тұрмыстық қоржындар т.б. жүннен жасалған бұйымдар түрлері сақталуда. Енді осы мұражай қорында сақталып келген түкті кілемдердің көпшілігі Оңтүстік өңірінің шеберлерінің туындылары болып есептеледі. Олардың әрқайсысының тоқылу тәсілдері түсірілген ою-өрнектеріне байланысты ерекшеленіп отырады. Бұл коллекциялар тоқыма өнерінің тек оңтүстік өңірінде емес, қазақ жерінде дамуымен қалыптасуын, таралу аймағын толық көрсетеді.

Кілем тоқу өнері ежелден халықпен бірге жасап келе жатқан, атадан балаға өзінің өміршеңдігімен үзілмей жетіп, дамып отырған қасиетті тоқыма өнерінің баға жетпес айтулы туындылары кеше мен бүгіннің ертеңге қалдырар асыл мұрасы.

Ата-бабамыздан қалған байырғы төл өнеріміз кілем тоқуды жаңарту барысында жан –жақты дәріптеуге, қасиетті өнердің бұдан былайға дамуына ден қойғанымыз жөн.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

- 1-3.Қ.Қасенова, С. Шкляева. Кілем мен түскілем тоқып үйренеміз. Алматы. 2009 ж. 4-6б.б.
- 2.Қазақ қолөнері, Алматы 2010-214б.
- 4.Г. Қыдырбекова. Мәдени мұра №4(31) тамыз-қыркүйек.2010ж.-81б.

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

I. Музей іс-шараларындағы ғылым, мәдениет және білімнің интеграциясы

I. Интеграция науки, культуры и образования в музейной деятельности

1. **Әуезов Ғ.Ж.**, Жезқазған тарихи-археологиялық мұражайы. Мұражай – ғылыми-зерттеу орталығы.....3
2. **Блялова А.С.**, Нуринский историко-краеведческий музей, **Уалиева Г.К.**, КарГУ им. Академика Е.А.Букетова. Культурно-образовательная деятельность музея.....5
3. **Бондаренко К.О.**, Музей памяти жертв политических репрессии п. Долинка. Интеграция музеев и социума: тенденции развития музеев и музейной деятельности.....8
4. **Вожжова Е.Б.** Музей памяти жертв политических репрессий п. Долинка. Роль музея «Памяти жертв политических репрессий» в формировании культурно-развитой и образованной личности.....12
5. **Елубаева М.А.**, Қарағанды облыстық бейнелеу өнері музейі. Ел болашағы – мәдениетті де білімді ұрпақ.....15
6. **Зейнепкарова А.Д.**, Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Музей – ел шежіресі.....19
7. **Зейнепкарова А.Д.**, Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Қазақ халқының салт-дәстүрінің бүгінгі жай-күйі.....22
8. **Кутлуева В.В.** Историко-культурный центр Первого Президента. Детские музеи США: структура, опыт, цели, методы работы.....27
9. **Кутлуева В.В.** Историко-культурный центр Первого Президента. Особенности зарубежной музейно-педагогической практики.....31
10. **Қожабекова Б.С.**, М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті тарихының мұражайы. Музей іс-шараларындағы ғылым, мәдениет және білімнің интеграциясы.....36
11. **Малибаева Н.М.**, Национальный музей РК. Деятельность НИИ «Халық қазынасы» Национального Музея РК в 2016 г.: результаты и апробация.....42
12. **Монжосов Е.Н.**, СШ №12 п.Осакаровка. Интеграция образования в музейной деятельности при воспитании патриотизма и национального самосознания в изучении истории Казахстана через историю своего края.....45
13. **Тебаева З.А.**, Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Музей как научный, образовательный и культурный центр в 21 веке.....49
14. **Төлен Н.Қ.**, ҚР Ұлттық музейі. Қазақстан мұражайларының өзекті мәселелері.....54

15. Утеубаев М.Т. , Экибастузский историко-краеведческий музей. Основные формы деятельности в историко-краеведческом музее г. Экибастуза.....	58
--	----

II. Қазіргі әлемдегі музей. Дәстүр және инновация.

II. Музей в современном мире. Традиционализм и новаторство.

1. Абишева Н.М. Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Выставочная деятельность в музее.....	60
2. Ақпанбекова Ғ.Р. Тұңғыш Президенттің тарихи-мәдени орталығы. Музейлерде заманауи технологияларды қолданудың тиімділігі.....	68
3. Амиров Е.Ш., Сейткалиев М.К., ТОО «Археологические исследования». Опыт создания портативной экспозиции в рамках международной выставки Астана ЭКСПО 2017.....	72
4. Асылбеков Қ.М. , «Халық қазынасы» ғылыми-зерттеу институты, Қазақстан Республикасының Ұлттық Музейі. Музейлердің туризмде алатын орыны және оның әлеуетін арттыру жолдары.....	76
5. Ермагамбетова Ш.Е. , Лисаковский музей истории и культуры Верхнего Притоболья. Национальные традиции и их творческое осмысление в выставочной деятельности Лисаковского музея.....	81
6. Жакенов Д.Г. , Каркаралинский историко-краеведческий музей. Музеи под открытым небом.....	83
7. Жангелдина К.У. , Жаңаарқа аудандық С.Сейфуллин атындағы тарихи-өлкетану музейі. Қоғам қайраткері ақиық ақын Сәкен Сейфуллинге қатысты жәдігерлер.....	87
8. Жетписов Н.С. , Карагандинский экономический университет. Информационные системы в музейном деле.....	94
9. Жумабай С.К. , Карагандинский экономический университет. Управление планами (проектами) в условиях инновационной активности (Музейный менеджмент).....	97
10. Қапарова Р.О. , Жезқазған тарихи-археологиялық музейі. Қазақстанның инновациялық форматына сай жүргізілетін музей жұмыстары және оның өзекті мәселелері.....	101
11. Қапарова Ү.Қ. , М.Төрегелдин атындағы Жезді тау-кен және балқыту ісі тарихы музейі. Тақырыптық көрмелердің өлкетануда алатын орны.....	105
12. Кенжебекова Р.Н. , ҚР Ұлттық музейі. Музей – ақпаратты-коммуникативтік алаң.....	109
13. Конакпаева Г.А. , Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Роль информационно-коммуникативных технологий в современных музеях.....	112
14. Нұртазина Н.Қ. , Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі. Болашақ еншісіндегі балалар музейі: жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мүмкіндігі.....	115

15. **Орынбекова Р. Ж., ҚарМУ. Сақабай Т.Қ., ҚарМУ., Елесбаева Ә.Н.** № 74 мектеп. Музейлердің бүгінгі ахуалы және болашағы.....121
16. **Орыспаева М.К.,** Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Музей как социокультурный институт. Функции музея в обществе.....126
17. **Сәкімбай Д.А.,** Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Музей ісіндегі өлкетану.....129
18. **Сеильханова А.К.,** Балқаш қалалық тарихи-өлкетану музейі. Қазақстандық музей: тарихи сабақтастық, бейімделу және инновациялық жаңғыру мәселесі.....133
19. **Саккулаков А.К.,** Осакаровский историко-краеведческий музей. История Осакаровского историко-краеведческого музея.....135
20. **Шувалова О.А.,** Темиртауский городской историко-краеведческий музей. IT-технологии на службе музейщиков.....138

III. Музей: тарих, жинақтар, тарихи тұлғалар.

III. Краеведческий музей: история, коллекции, исторические личности.

1. **Абдрахманова Л.О.,** Музейно-мемориальный комплекс жертв политических репрессий и тоталитаризма «АЛЖИР». Памяти белорусских узниц «АЛЖИРа».....141
2. **Айтбай С.З.** Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-мұражайы. Мырзабек (Қызыл жырау) Байжанұлының эпикалық репертуары.....148
3. **Алжанова Р.К.,** Государственный архив Карагандинской области по научно-технической документации. А.С. Сагинов - человек больших масштабов.....151
4. **Алиева Г.М.,** Павлодарский областной историко-краеведческий музей им.Г.Н.Потанина. Роль Потанина Г.Н. В сохранение духовной культуры казахского народа.....160
5. **Алпемиш А.,** академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ. Қазақ хандығының сфрагистикадағы көрінісі.....167
6. **Амрина М.С.,** академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. Қоғам қайраткері Д.А. Қонаевтың Қазақстан экономикасын дамытудағы қызметі.....173
7. **Ахтямова М.В.,** Музей памяти жертв политических репрессий п. Долинка. История формирования комплексной коллекции в Музее памяти жертв политических репрессий п.Долинка.....177
8. **Әуелова Ш.Ә.,** Жезқазған тарихи-археологиялық музейі. Өлкетанушы – Қ.Ахметовтың мұрасы.....179
9. **Байбатыров А.,** Ғыл. жетекші: Қарсыбаева Ж.А. Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. Алаш партиясының құрылуы және ұлт зиялылары.....182
10. **Дюсембаева Ж.Б., Шеримбетова З.С.** Қарағанды медициналық интерколледжі. Қазақ жеріндегі алғашқы музейлер.....188

11. Ералиева С.А. , «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейі. Халқымыздың киелі орындарын жандандыру - Ахмет Йүгінеки.....	192
12. Жартын Н. , Қарағанды облыстық бейнелеу өнері музейі. Айша Ғалымбаева қазақтың кәсіби суретші қызы.....	196
13. Жасарова Д.Ж. , Музей истории КарГТУ. Роль вузовского музея в развитии краеведения.....	199
14. Жүнісова А.М. , Қарағанды қ. № 95 мектеп-гимназиясы. Ахмет Байтұрсынұлының шығармаларындағы ұлттық тәрбие мәселесі.....	202
15. Ихашова А.С. , Балқаш қалалық тарихи-өлкетану музейі. Музей қорындағы Ұлы Отан соғысының орден-медальдері тарихи деректер ретінде.....	206
16. Курманбаев Е.Н. , КарГУ. Науч. рук. – Сактаганова З.Г. История становления советской милиции.....	208
17. Қамытбаева С.Д. , Шет аудандық археологиялық-этнографиялық музейі басшысының м.а. Жидебай батыр – тарихи тұлға.....	213
18. Макеева А.Т. , Бухар-Жырауский районный историко-краеведческий музей. Краеведение: история, коллекции, люди.....	219
19. Молдабек Ә.М. , Ғыл. жетекші: Қарсыбаева Ж.А. Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. Мәңгілік ел идеясы – ұлттық құндылық.....	224
20. Мухамедиева Г.А. , Қарағанды қ. № 95 мектеп-гимназиясы. Қасым Аманжолов өлеңдері арқылы жас ұрпақты патриотизмге тәрбиелеу.....	229
21. Омарова А.С. , Карагандинский областной музей изобразительного искусства. Звезда Эйфорта.....	232
22. Ордабаева С.К. , Потанин атындағы Павлодар облыстық тарихи-өлкетану музейінің бөлімшесі Екібастұз тарихи-өлкетану музейі. Екібастұзда музей ісінің дамуы.....	235
23. Сапатаев С.А. , Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ., Асенова А.А. , Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Үржар тарихи-өлкетану мұражайы.....	239
24. Серікбаев Н.Т. , Жамбыл облыстық тарихи-өлкетану музейі. Ортағасырдағы Исламның дамуы (Қарахан мен Өзбек хан).	
25. Сефербегова С.В. , Жезказганский историко-археологический музей. История одного экспоната – Бойтумар.....	245
26. Сламбеков С. , Қарқаралы тарихи-өлкетану музейі. Тоқтар Әубәкіров – ғасыр саңлағы.....	249
27. Смағұлова Г.М. , Төлеуова Б.Т. , Ускембаева А.А. Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ, тарих факультеті, «Тұлғатану» ғылыми-зерттеу орталығы. Мұражайлар және олардың қоғамдық, танымдық, мәдени рөлінің кейбір мәселелері.....	251
28. Смакова Д.К. , Г.Н.Потанин атындағы Павлодар облыстық тарихи-өлкетану музейінің Шарбақты тарихи-өлкетану музейі бөлімшесінің басшысы. Ғиبراتты ғұмыр.....	257

29.Тәңірберген Р.Б., Ауқенова Ж., Қарсыбаева Ж.А. Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. Ел қорғаны Сеңкібай батыр.....	259
30.Успанова М.К., Центр по изучению истории Казахстана ЦГМ РК. Личные комплексы партизан – казахстанцев из фонда ЦГМ РК.....	265
31.Утегенова Г.Г., Шеримбетова З.С., Қарағанды медициналық интерколледжі. 1990-2000 жж. Қазақ киносының даму спецификасы.....	270

IV. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» – ұлт тарихының жаңа белесі. Қазақстанның киелі географиясы.

IV. «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» – новая вершина национальной истории.

1. Адильбаев А.М., Тарихи-мәдени мұраларды сақтау орталығы. Тарихи-мәдени мұраны сақтау орталығының» жалпыұлттық және жергілікті маңызы бар киелі нысандар тізімін жасаудағы ізденістері.....	277
2. Алдыназарова Р.М., КарГТУ. Тунгушбаева Б. К., КарГТУ. К вопросу о нравственном воспитании молодежи.....	284
3. Алимбаев Т.А. КарГУ им. академика Е.А.Букетова. Культура и народы Казахстана.....	289
4. Бабырбек А.М., Утебаева А.Д., Ахметжанова Н.Ж., Академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ. Тұлғалардың эволюциялық күресіндегі рухани жаңғыру.....	295
5. Бекбергенов Т., КазНИИ культуры. Асылбеков К., НИИ «Национальное достояние», Национального Музея РК. Определение и классификация объектов истории и культуры в целях картографирования.....	300
6. Болат Н., Иксанов С.Б., Академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ. Рахым Абдрахманұлы дерек және естелік.....	305
7. Жамшитов К.Ж., КарГТУ. Касенова Н.А., КарГТУ. О роли духовной культуры в модернизации общественного сознания.....	308
8. Иксанов С.Б., Шохатаев О.С., Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. XX ғ. 30 жылдарында Қарқаралы ауданының құрылуы.	
9. Сайфулова М.Ж., С.Т.Елгезек атындағы негізгі мектебі. Рухани жаңғыру жолындағы тарих тағылымы.....	317
10.Тимохина Т.В., Акынжанова А.А., Галяутдинова А.Н., КарГТУ. Духовность и нравственность как формы общественного сознания.....	323
11.Жұмағалиқызы Л., Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Туған өлкемнің тарихы: Нілді-Өспен мыс кенішіне – 170 жыл.....	326

V. Археологиялық, этнографиялық ескерткіштерді, тарихи деректерді насихаттау, музейфикациялау, қорғау және зерттеу мәселелері.

V.Изучение, сохранение, музейфикация и пропаганда археологических, этнографических памятников и исторических источников.

1. **Алдабаев Н.Ж., Алшынбеков М.А.** Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Қызылкеніш сарайының зерттелуі.....329
2. **Аубакиров Б.Е.,** Центр по сохранению историко-культурного наследия Карагандинской области., **Алькей Е.А.** магистрант КарГУ им. Академика Е.А. Букетова. Вопросы восстановления и сохранения памятников архитектуры Карагандинской области.....332
3. **Беркун О.Е.,** Государственный архив Карагандинской области. Из личного архивного фонда Е.А.Букетова. Избранные страницы переписки.....338
4. **Ермашова Н.О.,** Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-музейі. Отырар өңіріндегі ортағасырлық әшекей бұйымдар.....342
5. **Жауымбаев С.У., Муратова М.Б., Химади М.,** академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, «Тұлғатану» ғылыми-зерттеу орталығы. Қазақстан археологиясын зерттеудің кейбір мәселелері.....346
6. **Жұмашова А. А.,** Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-мұражайы. Қазақ қолөнері - асыл қазына.....354
7. **Жусупов Д.С.,** Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Изучение памятников тюркско-кыпчакского периода археологами Карагандинского областного историко-краеведческого музея.....364
8. **Искаков А.Ш.,** Национальный историко-культурный и природный музей заповедника «Улытау», **Алькей Е.А.,** магистрант КарГУ им. Е.А. Букетова., **Шохатаев О.С.,** КарГУ им. академика Е.А.Букетова. Изучение мавзолея Жошы хана по письменным и археологическим источникам.....369
9. **Қалыш А.Б.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ., **Аққалиева А.Ш.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Ойыл ауданының тарихи-мәдени мұрасы.....374
10. **Қалыш А.Б.,** КазНУ имени аль-Фараби. **Ахиев А.В.,** КазНУ имени аль-Фараби. Историко-культурные памятники Шуйского района Жамбылской области.....381
11. **Қалыш А.Б.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ., **Иманалиева Д.Н.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Меркі ғибадатханасы – түркілердің мәдени-ғұрыптық кешені.....384
12. **Қалыш А.Б.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ., **Рымбеков И.С.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Исторические памятники г. Семей.....388
13. **Қалыш А.Б.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ., **Смагулова Ж.Т.,** әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Өткеннің айнасы КарЛАГ-тің бүгінгі жай-күйі.....392

14. Қожақов Д.А., Ағылбаева М. Балқаш қалалық тарихи-өлкетану музейі. Қарағанды облысының тарихи-мәдени ескерткіштері және оларды сақтау-пайдалану жолдары.....	398
15. Намазбаева Н.З., Қарағанды облысының ғылыми-техникалық құжаттама жөніндегі мемлекеттік архиві. Архивте сақталған латын әліпбиіндегі құжаттар сыр шертеді.....	400
16. Сапатаев С.А., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Айдынова Ж.А. әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Үржар ауданы археологиялық ескерткіштерінің соңғы жылдардағы зерттелу нәтижелері.....	407
17. Сапатаев С.А., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Айтуғанов Б.Б. әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Тарихқа толы Сайрам.....	410
18. Сапатаев С.А., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Зия А.Н., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Отырар – мәдени мұра нысаны ретінде.....	413
19. Сапатаев С.А., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Советхан Р.А., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. Райымбек ауданы археологиялық ескерткіштері көшпелілер мәдениетінің қайнар көзі.....	417
20. Серікбаев Н.Т., Жамбыл облыстық тарихи-өлкетану музейі. Ескерткіштер ел тарихы.....	423
21. Серікбаев Н.Т., Жамбыл облыстық тарихи-өлкетану музейі. Тараздағы теңге сарайы.....	428
22. Таубек А.Т., Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-мұражайы. Отырар музейі қорындағы ою-өрнекті сәулет кірпіштері.....	433
23. Турсынова Ж.Ж., Государственный архив Карагандинской области. Духовное возрождение.....	439
24. Өскембаев Қ.С. Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ. Қызыл кеніш сарайы – діни-ғұрыптық нысан.....	441

VI. Тәуелсіз Қазақстанның тарихы және тарихнамасы.

VI. История и историография независимого Казахстана.

1. Бейсенбекова Н.А., Шотбакова Л.К., Тулеуова К.Т., академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ. «Тұлғатану» ғылыми-зерттеу орталығы. Тәуелсіз Қазақстан жылдарындағы ұлттық тарихтың зерттелуі.....	445
2. Ещанова А.М., Карагандинский областной историко-краеведческий музей. Мир настенных ковров.....	450
3. Ісләмов І., Долинка кентіндегі саяси қуғын-сүргін құрбандарын есте сақтау музейі. Долинка кентіндегі саяси қуғын-сүргін құрбандарын есте сақтау музейі.....	453
4. Кемелова Қ.Ш., Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-музейі. Кілем тоқу – қасиетті тоқыма өнері.....	457
5. Көкебаев Д.С., ҚР Ұлттық музейі. Музейлерде ұйымдастырылатын ұлттық ойындар.....	460
6. Б.Бутеев, Түркия., З. Қазанбаева, Мәкен Торегелдин атындағы Жезді тау-кен және балқыту ісі тарихы музейі. Едігенің етегіндегі өркениет.....	464

7. Нұрғалиева Г.Б. Мәкен Төрегелдин атындағы Жезді кентіндегі тау-кен және балқыту ісі тарихы музейі. Жер – су атаулары – тарихи дереккөз.....	470
8. Нұрланқызы М. Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейі. Адам үшін уақыт қана маңызды.....	474
9. Орынбекова Ә.Ө., «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-мұражайы. Тудың шығу тарихы мен қазақ қоғамында алатын орны.....	477
10. Умирзакова Б.А., Шеримбетова З.С. Қарағанды медициналық интерколледжі. Мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасының музей ісіндегі маңызы.....	482
11. Уркинбаева А.Ж. «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейі. Сыр сақтаған сырғалар.....	486
МАЗМҰНЫ	495